

אתגרי רפת החלב בתקופה של חוסר ודאות

יוני 2022
חוזר מקצועי מספר 53/22

לאור חוסר היציבות הפוליטית בישראל ועל רקע הדיון, שעולה על הפרק מידי תקופה, בנוגע לביטול התכנון במשק החלב - מומלץ לכל רפת לבצע ניתוח ותכנון מקדימים לצורך בחינת מעמדה התחרותי והאפשרויות העומדות בפניה להתפתחות עתידית.

רקע

- בשנת 2021, פעלו בישראל 686 רפתות, שייצרו כ-1.54 מיליארד ליטר חלב.
- כ-25% מהרפתות הינן במגזר הקיבוצי השיתופי, שייצרו כ-58% מהחלב, בעוד שהרפתות במגזר המשפחתי המושבי מהוות כ-75% מהרפתות בישראל והן יצרו כ-42% מהחלב.
- 72% מהרפתות במגזר הקיבוצי הינן עדין רפתות בודדות, כ-19% הינן רפתות זוגיות וכ-9% הינן רפתות משולשות.
- ניתוח נתונים אמפיריים מלמד, כי בממוצע רפת זוגית רושמת רווחיות עודפת על רפת בודדת. במעבר לרפת משולשת, ניתן לזהות התכנסות של התוצאות במעבר לרפת תעשייתית.
- מניתוח רב שנתי של תוצאות הפעילות ברפתות השיתופיות, ניתן לסמן בחלק מהרפתות מגמה של תת השקעות ושחיקה בהון הפעיל, לצד רפתות ששדרגו בשנים האחרונות את תשתיותיהן, וכן מגמה של צמצום עבודת חברי הקיבוץ ברפת.
- במשך העשורים האחרונים הייתה רפת החלב עוגן יציב בתמהיל הפעילות החקלאית הקיבוצית וסיפקה רווח ותזרים מזומנים יחסית יציבים, בהתבסס על שוק מתוכנן, על מכסות יצור ועל מנגנון של מחיר מטרה.
- בנוסף להגנות, שהוגדרו בחוק החלב, בשנים האחרונות נערכו מספר הסכמים של המגדלים מול משרדי הממשלה, אשר מבטיחים מצד אחד את המשך קיום המכסות והמחירים לחלב הגולמי, אולם מצד שני מרחיבים בהדרגה את היקפי היבוא הפטורים ממכס.
- בינואר 2021 נחתם ההסכם האחרון בין אירגוני החקלאים למשרדי הממשלה אשר הבטיח המשך קיום המשק המתוכנן עד סוף שנת 2023, עם אופציה להארכה לשנתיים נוספות.

נקודות למחשבה

בתכנון העתידי, שכל רפת עושה לעצמה, מומלץ להביא בחשבון את הנקודות שלהלן:

- קיימת סבירות, כי בעתיד הקרוב או הבינוני, השוק יפתח והמחיר לליטר יישחק, ככול שמכסות החלב יבוטלו. יישארו בשוק הרפתות המצטיינות עם יתרון לרפתות בקרבת מחלבות ועם עתודות שטח לצמיחה.
- בחינת מצב התשתיות ברפת והמשמעות של השקעת הון בתנאי חוסר ודאות.
- האם הרפת מסוגלת לשפר תוצאות ולהצטיין בתנאי התשתיות, הניהול ואתר היצור הקיימים.
- מה המשמעות של הסיכון לקריסת ערך המכסה בעתיד.
- מהן האלטרנטיבות לשטחים בהם פועלת הרפת בטווח הבינוני והארוך.
- מהן המשמעויות מבחינת מקומות עבודה לחברים, הגד"ש וכן סוגיות עקרוניות של שימור אמצעי יצור.

תמיד תיתכן גם האפשרות ש"מה שהיה הוא שיהיה" והמשק ימשיך להתנהל כמשק מתוכנן עם מכסות ומחיר מטרה, אולם רצוי גם להיערך לאפשרות שהאימים על המשק המתוכנן אכן יתממשו. כאמור, מומלץ לכל רפת לערוך ניתוח של האפשרויות העומדות בפניה כיום, בהתייחס לחוקות ולחולשות של הרפת הספציפית אל מול הקשיים וההזדמנויות העשויים לבוא בעתיד.

"במבט-צנובר לצמיחה בחקלאות" ביצענו בשנתיים האחרונות מגוון רחב של עבודות אסטרטגיות וכלכליות לרפתות שונות לצורך הגדרת חלופות הפעולה העתידיות, ניתוח האימים וההזדמנויות בכל חלופה אפשרית והשוואה איכותית וכלכלית של חלופות הפעולה העתידיות וזאת בהתייחס לתרחישים האפשריים בשוק.

למידע נוסף ניתן לפנות לר"ח אלון ראובני: 052-4771747, alonr@mbtcpa.co.il